

**ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ”
ФИЛОСОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ФИЛОСОФСКИ И ПОЛИТИЧЕСКИ НАУКИ“**

АВТОРЕФЕРАТ

на

дисертация

на тема:

**РОЛЯТА НА РУСИЯ В МЕЖДУНАРОДНИТЕ
ОРГАНИЗАЦИИ**

В НАЧАЛОТО НА XXI ВЕК

(Г- 8 И БРИКС)

за

придобиване на образователна и научна степен

„доктор”

в научна област: Социални, стопански и правни науки,

по професионално направление: 3.3. Политически науки,

Политология

Дисертант: д-р Татяна Василева Петкова

Научен ръководител: проф. д. ик. н. Нина Ангелова Дюлгерова

Благоевград 2017 г.

ОБЕМ И СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е обсъден и насочен за защита на разширено заседание на катедрата по „Философски и политически науки“ към Философския факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград на 21 ноември 2016 г.

Дисертацията се състои от увод, две глави, заключение, библиография и е с обем от 207 страници. В увода се аргументира актуалността на темата, обекта, предмета и задачите на изследването. Всяка глава е организирана с по няколко параграфа. В заключението са представени основните изводи. Библиографията включва 241 литературни източника. От цитираните произведения в хартиен книжен вариант са 60 заглавия, а 181 са електронни книги с он лайн достъп до тях. На български и руски език са 70 източника, и 171 на английски, испански, португалски език.

=

Защитата на дисертационния труд ще се състои на 9 януари 2017 г. от 11: 00 часа

В

Югозападен университет „Неофит Рилски“ - Благоевград

I. УВОД

След разпадането на СССР през 1991 г. Русия (Руската федерация) търси пътища за възстановяването на своите позиции като регионален лидер, както и като един от световните геополитически центрове и военна суперсила. Как се реализира това възстановяване, кои са инструментите за неговото осъществяване, какви са резултатите от усилията на Русия да се възстанови от кризисните явления в края на миналия век и да заеме отново водещо място в света? Дисертационният труд е опит за отговор на тези въпроси. Той е фокусиран върху участието на Русия в различни международни организации, разгледано на фона на вътрешните промени в страната, които настъпиха след разпада на Руската федерация. Тази двупосочност на анализа е продиктувана от разбирането, че Русия е способна да възстанови ролята си в света в такава степен, в каквата е силна вътре в себе си. Промените във вътрешно-политически и икономически план са основа за новите външно-политически изяви на Русия.

Международните организации са важен инструмент за възстановяване и разширяване на външно-политическото влияние на Русия. Те заемат все по-значимо място в международните отношения. Техният брой непрекъснато се увеличава. Причината за нарастващото влияние и за увеличаващия се брой на международните организации е, че чрез тях се търси възможност за управление на глобализационния процес. Търсейки възможности за по-тясно сътрудничество, за диалог и обмяна на позиции, за съвместно намиране на решения по трудни икономически и политически въпроси, произтичащи от глобализацията, различни държави по света започват по-активно да използват потенциала на съществуващите и да изграждат нови международни организации. По този начин в съвременния свят неимоверно нараства ролята на международните организации и форумите, които организират те: за обмяна на позиции и мнения; за вземане на кардинални решения за разрешаването на локални, регионални и глобални казуси. Русия е един от най-активните участници в този процес. Усилията ѝ в тази посока са продиктувани от разбирането, че дейното участие в международните организации е най-директният път към възстановяване на статуса ѝ на един от световните лидери. Превръщайки се в активен член на най-влиятелните

международни организации и в незаобиколим фактор при вземането на важни решения по различни сложни международни проблеми, Русия придобива възможности да определя пулса на планетата като. По този начин тя осъществява активна външна политика като лобира, упражнява съществено влияние при вземането на решения и на тази основа реализира своите геостратегически и геополитически интереси.

Темата на дисертацията е актуална и значима поради няколко обстоятелства:

- **Първо**, Русия има ключово значение в зоната на Черноморския регион, където е мястото на България;
- **Второ**, в условията на глобализация се глобализират и рисковете пред всички държави. В този контекст е важно да се познава ролята на Русия в международните организации за противодействие на рисковете от международен тероризъм, сепаратизъм, финансови и икономически кризи и т.н.
- **Трето**, на фона на сегашната сложна геополитическа обстановка в света, в която е налице изострящо се противопоставяне на великите сили, е необходимо да се познава историята

Голямата и обща тема на дисертационния труд е ролята на Русия в международните организации в началото на XXI век, по-специално в Г - 8 и в БРИКС. Това предполага, че ще изследваме поведението и статута на Русия в международен и геополитически контекст. Изследването е съсредоточено върху поведението и позициите на Русия след разпадането на СССР през 1991 г., осъществявани в такива геополитико-икономическите структури, каквито са Г - 8 (Г – 7), в Г - 20 и в БРИКС. Ще бъде отделено внимание и на ролята на Русия в в ШОС и ЕАС (ЕАИС). Предмет на анализа са взетите решения на срещите на тези геополитико-икономически групи, като вниманието се фокусира върху приноса на Русия в тях, разгледан на фона на нейната цялостна външна политика. Посочени са взетите и / или подкрепени от Русия решения, които са съобразени и изразяват същността на руската външна политика.

На основата на използвания политико-историографски подход се прави разрез на структурата на руската съвременна вътрешна и външна политическа и социално-икономическа история. В дисертацията се анализират мотивите и тенденциите в действията на Русия в международните организации, както и перспективите и очакванията в тази посока. Перспективи и очаквания, отнасящи се за един геополитически лидер, които могат да имат многозначно значение за целия свят.

В дисертацията е осъществен двупосочен анализ на Русия. От една страна се изследва ролята на Русия като геополитически субект с много активна и важна роля в съвременния международен живот. От друга страна предмет на анализа е Русия като суверен със сложна вътрешнополитическа конструкция и вътрешноикономическа ситуация. В Русия е налице специфичен демократичен модел на управление с примеси от авторитаризъм. В страната се извършват сложни и бавни икономически и политически реформи, които водят до трудно задвижваща се пазарна икономика. Руската федерация не се възползва в достатъчна степен от природните ресурси и суровини, които притежава. Всичко това се отразява на възможностите ѝ като фактор във външно-политически и икономически план, както и на потенциала ѝ да влияе по решаващ начин в международните организации, в които членува

Използваният политико-историографски подход в дисертацията обхваща периода между 1991г. и 2016 г. В първа глава на дисертационния труд се анализира вътрешната политическа и икономическа ситуация в Русия и външната ѝ политическа и икономическа активност. Във втора глава се анализира поведението на Русия в такива международните организации като Г-8 и БРИКС, както и в някои други организации. На фона на наличното напрежение между русофилски и русофобски настроения у нас е направен опит този анализ да бъде безпристрастен и да проследи и изясни в дълбочина тенденциите, проблемните ситуации и кризите, в които е въввлечена Русия като активен участник в международните отношения.

Задачите, поставени при разработването на тази дисертация, са:

- да се изследва и проследи каква е Русия и какви са нейните действия за разбиването на еднополярния свят, който се оформя в първите години след финала на студената война. От тази гледна точка е важно да се проследи каква е Русия през 90-те год. на XX век („Епохата Елцин“) и каква е Русия в началото на XXI в. (2000 / 2016 г. – „Епохата Путин“)
- въз основа на запознаването с условията и спецификата на руската вътрешна политическа и икономическа действителност да се изследва завръщането на Русия като един от водещите фактори на международната сцена и участието ѝ в международния живот като член на такива международни организации Г - 8 и БРИКС, като и Г – 20, ШОС и ЕАС.

Целта на дисертационният труд е да представи резултатите от един обективен анализ на поведението и ролята на Русия, както и да оцени нейната значимост като геополитически субект и и активен фактор при оформяне облика на съвременния свят.

Конкретизирана, структурата на дисертационния труд е следната:

Увод

Първа глава: РУСИЯ СЛЕД „СТУДЕНАТА ВОЙНА“ В ОПИТ ЗА РАЗБИВАНЕТО НА ЕДНОПОЛЯРНИЯ СВЯТ

1. Русия и глобализацията

1.1. Глобализацията като изменение на социалното пространство на обществата

1.2. Перестройката като руски феномен, еманация на глобализационните вълни за промяна, тръгнали от Русия към Източна Европа

2. Русия през 90-те год. на XX век – „Епохата Елцин“

2.1. Разпускането на СССР и формирането на Руската федерация

2.2. Управлението на Борис Елцин

3. Русия в началото на XXI век (2000 / 2007 г.) – „Епохата Путин“

3.1. Началото на управлението на Владимир Путин

3.2. Русия и нейните външнополитически и икономически взаимодействия

3.3. Управлението на Дмитрий Медведев от 2008 до 2012 г.

4. Русия от наши дни

4.1. Икономическата рецесия в Русия – стандартът на живот и демографската криза

4.2. Конфликтът в Сирия, бежанската вълна към Европа и проблемите около демографската сигурност в ЕС и Русия, както и изключването на Русия от Г-8, заради анексирането на Крим

5. Русия, припознала себе си като ЗАПАД

5.1. Александър Дугин: „Субектът за нас се явява колектива на целият наш народ – ето кой е длъжен да бъде свободен“

5.2. Дмитрий Тренин: „Русия е длъжна не да се присъедини към ЗАПАДА, а да стане сама ЗАПАД“

5.3. Евгений Примаков: „Русия като „многополярна““

Втора глава: РУСИЯ КАТО ЧЛЕН НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОБЩНОСТ - РОЛЯТА НА РУСИЯ В МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ В НАЧАЛОТО НА ХХІ ВЕК (Г 8 И БРИКС)

1. Русия в Г – 8. Завръщането на Русия на международната сцена и участието ѝ в международния живот

1.1. Г - 8 до март 2014 г.

1.2. История на отношенията между Г - 8 и Русия

1.3. Русия като домакин на 32-та среща на върха на Г - 8 от 15 до 17 юли 2006 г. в Санкт Петербург: проблеми и задачи

1.4. Русия в подготовка на 40-та среща на върха на Г - 8 през 2014 г. Проблеми с домакинството

1.5. Ролята на Русия в Г – 8 и на Г – 8 за Русия.

2. Русия и БРИКС - от икономически съюз или международна търговска организация към геополитико-стратегически съюз

2.1. Присъствието на Русия в БРИК / С

2.2. Приоритетните области на взаимодействие на държавите членки на БРИКС

2.3. Показатели на и за БРИК/С

2.4. История на срещите на БРИК / С

2.5. Възможно ли е да говорим за нарастващо влияние на държавите от БРИКС?

2.6. Алтернативата на БРИКС или настроенията срещу БРИКС

3. Дейността на Русия в международните организации: Г-20, ШОС и ЕАС

3.1.Русия в Г – 20. Какво представлява сама по себе си Г- 20

3.2.История на отношенията между Г - 20 и Русия

3.3.Срещата на Г - 20 в. Санкт Петербург през 2013 г.

3.4.В обобщен вид възможни предимства на Г – 20 в сравнение с Г – 7, които за в бъдеще ще позволят на Г-20 да заеме мястото на Г-7 като водеща международна организация

3.5.Русия в ШОС

3.6.Русия и ЕАС

Речник

Заключение

Библиография

Публикации

II. СИНОПСИС

В **ПЪРВА ГЛАВА** на дисертацията: **„РУСИЯ СЛЕД „СТУДЕНАТА ВОЙНА“ В ОПИТ ЗА РАЗБИВАНЕТО НА ЕДНОЛЯРНИЯ СВЯТ“** се прави подробен политико-историографски преглед на политико-икономическата ситуация в Русия, както и на нейните външно политико-икономически взаимодействия от началото на 90-те год. на XX в. до 2016 г. Целта на този подробен анализ е да се опита да видим каква е днешна Русия, каква е тя след края на „студената война“ в опита и усилията, които тя полага за разбиването на наложилия се през 90-те год. еднополярен свят. Изследваният период е разделен на части отговарящи на вътрешната и външна политическа линия следвана от Русия:

- На обстоен политико-историографски анализ са подложени външнополитическата и икономическа линия на развитие на Руската федерация, отразяващи се на нейното поведение в международните организации;
- С помощта на използвания политико-историографски подход е проследена в дълбочина вътрешнополитическата и икономическа ситуация във федерацията, възможностите и перспективите, които я очакват.

При това разбиране вложено в подхода към темата, в **първи параграф, който е: „РУСИЯ И ГЛОБАЛИЗАЦИЯТА“**, на последната се гледа като на тема, която навлиза активно в политическите и хуманитарните науки в началото на 80-те год. на XX в. Съвременният свят е свят на глобализацията.

Това е и тезата, която е предмет на първия подпараграф „Глобализацията като изменение на социалното пространство на обществата“. Безспорен е интересът на политическите науки към глобализацията, защото сред най-очевидните нейни резултати са силната ерозия на суверинитета на държавите за сметка на засилване ролята на транснационалните институции, усилващата се роля на международните организации, появата на международния тероризъм, сътресенията в системите за международна сигурност, преходът от еднополюсен към многополюсен свят и т.н.. Глобализацията като процес е подготвен именно по

времето на „Студената война“, и започва да се случва с пълна сила след нейното (така да го приемем) приключване след разпадането на СССР през 1991 г.

Тезата, която се защитава във втори подпараграф е „Перестройката като руски феномен, еманация на глобализационните вълни за промяна, тръгнали от Русия към Източна Европа“. Русия се сблъска с процесите на глобализация или по-скоро в нея процесите на глобализация, са приемани и разбирани като промени за търсене на пътища за модернизация на икономиката и обществото ѝ. Всичко това в Русия започна още в периода след 1985 г., който е добре познат като „перестройка“ Процесът на „перестройка“ съвсем не е само значим за тогавашното съществуване на Русия под формата на СССР. Този процес на „перестройка“ се явява базисен, деконструиращ и същевременно наново конструиращ момент дал знак на държавите от т. нар „Източен блок“, или на „държавите сателити на СССР“, че предстои нова кардинална промяна „за“ и „пред“ тях, основна промяна „вътре в“ самия Съюз от федеративни републики, както и за промяна на геополитическото пространство в света като цяло.

Задачата на втори параграф е да анализира каква е „**РУСИЯ ПРЕЗ 90-ТЕ ГОД. НА ХХ ВЕК – „ЕПОХАТА ЕЛЦИН“**“. Към началото на 1990 г. процесите към световна промяна и желание за интеграция в планетарен мащаб са вече задвижени. Европа в началото на 1990 г. със сигурност не е обединена, но никога повече отколкото в онзи момент, не е решена, че ще бъде такава – плановете за евроинтеграция са в ход. САЩ се оказват безапелационния и безалтернативен лидер в геополитически, геоикономически и геостратегически план.

В първи подпараграф е проследено „Разпускатето на СССР и формирането на Руската федерация“. СССР - доскорощният друг геополитически и военен полюс се намира на кръстопът. Накъде да поеме? Пред съюза има няколко пътища, по които трябва да премине едновременно. За СССР 1991 г. се оказва съдбоносна. Процесът на задържане на отделните републики в общ съюз вече трудно може да бъде овладян. Центробежните сили, лошите икономически показатели, както и тенденциите на глобализация в световен мащаб, довеждат до необходимостта от предоговаряне на договорите за създаване на СССР, в последствие и до неговото разпускане. Сплотяващият дух на комунистическата идея се е изпарил и след себе

си е оставил следите на различни по своето икономическо развитие, състав на населението и културни предопределености народи, събрани в една общност, която трябва да бъде преформатирана. Човекът, който поема управлението на Русия на 12 юни 1991 г. е Борис Елцин, той ще бъде и лицето, което ще постави края на съществуването на СССР, на 8 декември 1991 г. За да се случи това Б. Елцин кани Леонид Кравчук (президент на Украйна) и Станислав Шушкевич (президент на Беларус) на среща в съюзната резиденция в Беловежката гора близо край Минск, в която се подписва указа за поставянето на края на съществуването на СССР. На същата среща се подписва договор за създаването на „Общността на славянските държави“ (ОСД), която няколко дни по-късно се превръща в „Общност на независимите държави“ (ОНД). Така официално СССР е ликвидиран на 8 декември 1991 г. като на 27 декември 1991 г. се ражда ОНД, която включва почти всички бивши републики на СССР, с изключение на Литва, Латвия, Естония и Грузия. Този нов съюз е предложен и наложен от президента на Казахстан Нурсултан Назърбаев, който си дава ясна сметка, че е невъзможно с един мах да бъдат разделени държави, които толкова дълго са били свързани с обща икономическа, политическа, образователна, социална и пр. видове структури. След кратко колебание Украйна също напуска ОНД.

Във втори подпараграф „Управлението на Борис Елцин“ се проследява и анализира управлението на Б. Елцин. Решенията, които трябва да вземе той в началото на 1992 г. са кардинални, това са решения, които предопределят развитието на Руската федерация за около десетилетие напред. Решения, които ще се отразят на геополитическото световно статукво. За да върне Русия на голямата международна сцена, Б. Елцин се стреми да изгради партньорство със Запада. Стъпките към подобно партньорство са свързани именно с желанието започва на Русия на международната политическа сцена. МВФ отпуска заем на Русия, с който тя стартира промените в икономиката. По този начин, макар и бавно във всички сфери на стопанския живот се извършват крупни промени. Изцяло е променено законодателството на страната, направени са няколко административни, военни и образователни реформи. Русия дава ясен знак, че иска да се превърне в модерна държава, да възвърне позициите си на суперсила, и да бъде отново фактор в международните отношения. През 1992 г. тя става член на

ОССЕ, през 1996 г. на Съвета на Европа и ШОС. Русия е поканена за членка в Г - 7 през 1997 г. През 2000 г. Руската федерация става член на Г – 20, и др. Сътрудничеството между Русия и НАТО започва през 1991 г. През 1992 г. Русия става партньор в инициативата на САЩ и НАТО – „Партньорство за мир“.

В трети параграф: „РУСИЯ В НАЧАЛОТО НА ХХІ ВЕК (2000 / 2007 Г.) – „ЕПОХАТА ПУТИН“ се анализира началото на управлението на Владимир Путин, изразяващо се в двата му президентски мандата през първото десетилетие на ХХІ в.

В първи подпараграф се анализира „Началото на управлението на Владимир Путин“. През март 2000 г. В. Путин прави следните решаващи геополитически и геостратегически крачки, като издава указ, утвърждаващ новите концепции във външната политика на Руската федерация. Сред утвърдените в него външнополитически приоритети на Русия са: ясен отчет за същността на установената линия за многополярна система на международните отношения, реална оценка за многообразието на съвременния свят с разнообразните му интереси; решително противодействие на опитите да бъдат омаловажени решенията на ООН и Съвета за Сигурност при разрешаването на проблемни и конфликтни ситуации; оптимално съчетаване на усилията по всички направления на външната политика, съотнесено с разумните цели и възможности, които биха могли да бъдат постигнати, разрешаване на външнополитическите предизвикателства съобразно тяхното реално значение за националните интереси на Русия; помощ за развитие на националните икономики, които в условията на глобализация пълноценно трябва да се включват в световната икономическа система, и т. н. Основната теза във външната политика на Русия през ХХІ в., е свързана с реализацията на „многополярен баланс“.

Във втори подпараграф „Русия и нейните външнополитически и икономически взаимодействия“, се анализира активността на Русия във външнополитически план при управлението на В. Путин. Икономическите реформи стартират и резултатите не закъсняват. През 2002 г. Русия е извадена от „черния списък“ на FATF, а ЕС и САЩ, признават руската икономика за пазарна. Ако през 90 – те год. на ХХ в. водещата концепция в руско-американските отношения от страна на

Русия, е позицията на отвореност, приемственост и готовност за диалог, с идването си на власт В. Путин заявява собствената си концепция за външната политика и каква трябва да бъде Русия през новия век – тя трябва да е независима, залагаща на своите традиционни ценности, отхвърляща всеки опит за намеса във вътрешните ѝ работи или всеки опит за намеса при определяне на поведението и приоритетите ѝ в международен план. В. Путин очаква Русия да бъде призната като държава със статут на световна сила и очаква това признание най-вече от страна на САЩ. В началото на новия век администрацията на Дж. Буш налага нова външнополитическа перспектива по отношение на Русия. Сътрудничеството между САЩ и Русия постепенно започва да се свежда до зони, в които общите интереси неизбежно съвпадат, но с крайно понижени градуси в двустранните отношения. САЩ упорито се стремят да запазят своята геостратегическа роля, макар да осъзнават, че подобно статукво не може да остане непроменено за дълго време и то на фона на бързо развиващите се държави като Китай, Индия, Иран и пр. До края на първото десетилетие на XXI век, отношенията между ЕС и Русия, остават добронамерени дискуссионни. В. Путин не успява да направи през този период важните крачки, които си набелязва (падането на визовия режим, интеграцията между ЕС и Русия, нарастването на търговския обмен и пр.). Западът продължава да прилага двойни стандарти към руската търговия, както и да приема с несигурност руските военнополитически решения – напр. по отношение на конфликта с Чечения. В. Путин позовавайки се на идеята за многополюсен, глобален свят, търси начин да подчертае опита на американците да наложат еднopoлюсниa модел в международните отношения, но в същото време и показва, че не е възможно светът да продължи да търпи подобна хегемония – самата глобализация включва в себе си многополюсността.

В трети подпараграф „Управлението на Дмитрий Медведев от 2008 до 2012 г.“, се проследява едномандатното президентско управление на Д. Медведев. Личността му е предложена като кандидатура от В. Путин, който в периода 2008-2012 г. става министър-председател на Русия. Управлението на Д. Медведев е умерено и безконфликтно, като видимо той е ръководен и насочван в своите управленски действия от експрезидента В. Путин.

Четвърти параграф на „**РУСИЯ ОТ НАШИ ДНИ**“, обхваща периода между 2010-2016 г. След 2012 г. управлението на Руската федерация отново се поема от президента В. Путин. В началото на втората половина на XXI в., ситуацията в геополитически аспект е много напрегната. Русия във вътрешнополитически и икономически план се сблъсква с множество проблеми. Тази сложна ситуация в Русия е предмет на първия подпараграф „Икономическата рецесия в Русия – стандартът на живот и демографската криза“. На практика се оказва, че опитите за работеща пазарна икономика в Русия, се сблъскват с обективни проблеми като: слаба модернизация на икономиката, нерентабилно използване на наличните ресурси и демографска криза. Тези опити за модернизация не се осъществяват с необходимата бързина и тенденции, които икономико-политическата среда в света налага. Ситуацията в Русия се усложнява още повече, поради проблемите в геополитически контекст – вълните от опити за революции в Близкия Изток и Северна Африка, както и налагането на санкции срещу Русия, заради анексирането на Крим през 2014 г. – казуси, които са предмет на втори подпараграф „Конфликтът в Сирия, бежанската вълна към Европа и проблемите около демографската сигурност в ЕС и Русия, както и изключването на Русия от G-8, заради анексирането на Крим“.

В **пети параграф** „**РУСИЯ ПРИПОЗНАЛА СЕБЕ СИ КАТО ЗАПАД**“ са цитирани трима руски изследователи, които с думите си дават най-отчетливото и ясно описание за това: каква е Русия и нейният народ днес; какъв е нейният избор и маниер на ментално поведение в и към света.

В първи подпараграф се проследява тезата на Александър Дугин, която се обобщава в думите „Субектът за нас се явява колектива, целият наш народ – ето кой е длъжен да бъде свободен“. Във втори подпараграф тезата на Дмитрий Тренин е обобщена в изречението му „Русия е длъжна не да се присъедини към ЗАПАДА, а да стане сама ЗАПАД“. Третият подпараграф представя тезата на Евгений Примаков превърнала се във водеща за руската външна политика - „Русия като „многополярна““.

Във **ВТОРА ГЛАВА** на дисертационния труд: **„РУСИЯ КАТО ЧЛЕН НА МЕЖДУНАРОДНАТА ОБЩНОСТ - РОЛЯТА НА РУСИЯ В МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ В НАЧАЛОТО НА XXI ВЕК (Г 8 И БРИКС)“** се анализират международните организации и дейността, и ролята на Русия в тях. Руската федерация се включва активно в международното сътрудничество след настъпилите промени след 1990 г. Под влияние на глобализацията сътрудничеството в международните организации се задълбочава, което оказва огромно влияние на външната и вътрешната политика на Русия. Международните организации се отнасят към разнообразните механизми урегулирущи и синхронизиращи международния живот и международните политически отношения. Увеличаването на активността на международните организации, е равно на тяхното увеличено количество, което се явява и един от феномените на съвременното международно развитие, в сравнение с отминалите времена.

Първият параграф „РУСИЯ В Г – 8. ЗАВРЪЩАНЕТО НА РУСИЯ НА МЕЖДУНАРОДНАТА СЦЕНА И УЧАСТИЕТО Й В МЕЖДУНАРОДНИЯ ЖИВОТ“ насочва анализа към ролята на Русия в Г-8 и взетите, и работещи решения с нейна помощ.

В първи параграф „Г - 8 до март 2014 г.“, се анализира какво представлява Г - 8 сама по себе си до март 2014 г., а след март 2014 г. Г-7.

Във втори подпараграф „История на отношенията между Г - 8 и Русия“, е проследена и анализирана историята на отношенията между Г - 8 и Русия. Като изводи могат да бъдат изведени следните заключения. Не трябва да бъде забравяно, че Русия е първата държава от Източна Европа допусната в. т. нар. „Клуб на най-силно развитите икономически държави в света“, каквато се явява Г – 7. Сравнявана Русия по икономически показатели с останалите седем например по брутен вътрешен продукт на глава от населението, не може да се нарече силно икономически развита държава. Нейното въздействие в глобален аспект по отношение на работата ѝ в Г – 8 се дължи на това, че Русия е инициатор на над 70 активно действащи предложения например като: решения по проблематики и дейности свързани с подобряване на икономическия „макро“ и „микро“ климат в

света, да се предприемат съвместни действия за увеличаване на международната търговия, намаляване на протекционистките бариери и пр.

В трети подпараграф „Русия като домакин на 32-та среща на върха на Г - 8 от 15 до 17 юли 2006 г. в Санкт Петербург: проблеми и задачи“, е анализирана срещата на върха на Г-8, на която Русия е за първи път домакин. Това е огромно признание за федерацията, което може да бъде отчетено като голям геополитически успех. На срещата се вземат и стартират важни решения, свързани с: увеличаване на енергийната сигурност, урегулиране на цените на електроенергията на световните пазари, свобода на инвестициите под мониторинг на Г-8, насърчаване на създаването на отворен инвестиционен климат в развитите и в по-големите развиващи се икономики, които осигуряват по-големи ползи и устойчивост и др.

В четвърти подпараграф „Русия в подготовка на 40-та среща на върха на Г - 8 през 2014 г. Проблеми с домакинството“, се анализира подготовката за втората среща на върха на Г-8, която трябва да бъде домакинствана от Русия и нейното отлагане, заради отстраняването на Русия от формата на групата като Г-8.

В пети подпараграф „Ролята на Русия в Г – 8 и на Г – 8 за Русия.“, са подложени на анализ взетите по инициатива на Русия предложения в групата и техните приноси в глобален план.

Във втори параграф „РУСИЯ И БРИКС - ОТ ИКОНОМИЧЕСКИ СЪЮЗ ИЛИ МЕЖДУНАРОДНА ТЪРГОВСКА ОРГАНИЗАЦИЯ КЪМ ГЕОПОЛИТИКО-СТРАТЕГИЧЕСКИ СЪЮЗ“, се анализира ролята и дейността на Русия в групата от пет държави - Бразилия, Индия, Русия, Китай и Р. Южна Африка наричана БРИКС. Основното значение и еволюционният принос на държавите от БРИКС е в желанието им за различен подход и еволюция в разбирането за създаването на нов световен ред: петте се опитват да бъдат алтернатива на трите стари центрове на властта - ЕС, САЩ, и Япония.

В първи подпараграф „Присъствието на Русия в БРИК / С“, се проследява развитието на идеята за създаването на групата. В концепцията на руската външна политика през 2008 г. е подчертано значението и важността за укрепването на

икономическия потенциал на „новите центрове на растеж на световната икономика, свързана с по-равномерното разпределение на ресурсите за развитие, поради либерализацията на световните пазари". По този начин, чрез увеличаване на икономическата мощ на държавите от БРИК, ще се увеличи тяхното влияние и в регионите, в които те са разположени географски, което обективно ще доведе до увеличаване на политическото влияние на държавните субектите от БРИК, както в техните региони, така и към бъдещите тенденции при формирането на полицентричен световен ред

Във втори подпараграф „Приоритетните области на взаимодействие на държавите членки на БРИКС“, се прави сравнителен анализ на общите концепции на държавите от групата по ключови теми като: геополитика, геоикономика, сътрудничество и сигурност, също така се отбелязват и анализират, и различията между тях.

В трети подпараграф „Показатели на и за БРИК/С“ се анализират тенденциите в развитието на икономиките на отделните държави в групата, както и възможните перспективи пред тях.

В четвърти подпараграф „История на срещите на БРИК / С“ се проследява провеждането на срещите на върха на групата и взетите на тях решения. Русия има огромен принос към идеята за създаването на групата БРИКС. Идея, която е изразена във формулираната от Русия още през 90-те год. на XX в. външнополитическа теза за един многополюсен свят Първата среща на върха на БРИК се провежда в Русия.

В пети подпараграф „Възможно ли е да говорим за нарастващо влияние на държавите от БРИКС?“ се стига до извода, че държавите от БРИКС постепенно започват да имат влиятелна роля в съответните региони, в които са географски разположени. От една страна, доколкото тази доминация на държавите от БРИКС стимулира добросъседството, се появят и шансове на групата действително да привлече и други бързоразвиващи се държави към нея, като Индонезия, Турция, Сирия и Нигерия. От друга страна, опитът за доминиране и нелоялна конкуренция например на Бразилия на пазарите за зеленчуково производство в Южна Америка,

влошава съседските ѝ отношения с Аржентина, която разчита на същия производствен износ и търговия или между Русия и Китай на азиатския пазар, са повод за проблеми – както вътре в групата, така и извън нея.

В шести подпараграф „Алтернативата на БРИКС или настроенията срещу БРИКС“ се прави сравнителен анализ на базата на различни икономически и политически тенденции каква е вероятността във времето държавите от групата БРИКС да остане в този състав. Вероятността групата да се запази в този формат не е голяма. Различията между членуващите в групата държави, както е проследено в анализа, са много по-големи от привидно общите цели и намерения. Още със създаването на групата тя е подложена на атаки от геополитически субекти като САЩ и ЕС, които са обезпокоени от прокарваните от групата идеи, намерения, разширяване на обхвата на дейността ѝ, които ще променят и пренаредят глобалната геополитико-икономическа дъска.

Предмет на анализ в **трети параграф „ДЕЙНОСТТА НА РУСИЯ В МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ: Г-20, ШОС И ЕАС“**. В анализа направен в дисертацията многократно става дума за международните организации като Г-20 и ШОС. За да бъде напълно изяснена дейността на Русия в основно изследваните международни организации, е невъзможно това да бъде извършвано без да се познава добре дейността на Русия в паралелни на основните организации. В Г-20, Русия успява да утвърди себе си като международен фактор, който влиза в групата преди всичко като член на Г-8 или като една от най-силно развитите държави в света, с най-голямо политическо и икономическо влияние. В Г-20 Русия създава възможността и постепенно образува заедно с Бразилия, Индия, Китай и Р. Южна Африка – БРИКС. Тенденциите в развитието на двете групи показват, че Г-7 е по-вероятно да се ограничи като влияние и да отстъпи път на Г-20, която да разгърне и задълбочи своята дейност. ШОС е централно азиатска организация, която паралелно работи с държавите от Г-20 и БРИКС, които са и нейни членове. В анализа като последен момент е маркиран съвсем скоро сформирания ЕАС – една перспектива за Русия, която предоставя нови възможности за нейното политико-икономическо влияние и бъдеще.

В първия подпараграф „Русия в Г – 20. Какво представлява сама по себе си Г-20“ се представя същността на Г – 20 като организация с икономико-политическа насоченост, чрез която в планетарен мащаб се търси опит за устойчивост, стабилност и решителност за и при прилагане на взетите решения от по-голям кръг държави на срещите на подобни форуми. Г-20 произвежда 90 % от световния БВП, генерира 80 % от международната търговия (включително търговията в самия ЕС) и обхваща две трети от населението на света.

Във втори подпараграф „История на отношенията между Г - 20 и Русия“ се проследява членството на Русия в международната организация. Русия се присъединява идейно към Г – 20 още от самото създаване на елитния клуб през 1999 г. като е прието да се говори за официално членство на Русия във формата от 2000 г. Русия от края на ХХ-ти в. няма почти нищо общо със сегашния облик на федерацията. През декември 1999 г. когато се провежда и първия форум на двайсетте най-развити държави в света, икономическото състояние на Русия е катастрофално. Между 1998-1999 г. Русия изживява най-тежката финансова криза след разпадането на СССР. Русия се принуждава да девалвира курса на рублата и да обявя фалит по външния дълг. Индустрията е в колапс, а стандартът на руснаците се влошава с внушителни темпове. На този фон изглежда логично, че ролята на Москва в международните отношения, опитът ѝ да се наложи в международните организации и в частност да бъде ключов фактор в клуба на богатите държави от Г - 20, на практика е символична и неуспешна. Тази ситуация обаче не продължава дълго. Още в първите години на новия ХХІ в., руската икономика успява да се справи с лошото наследство, а темповете ѝ на растеж изпреварват почти целия индустриален свят. Случайно или не, първият форум на Г - 20 съвпада хронологически и с началото на първия мандат на новоизбрания руския президент В. Путин. В следващите няколко години имиджът на Русия се променя коренно и от пациент в критично състояние, федерацията все повече се превръща в по-сериозен фактор на международната политическа сцена. В същото време обаче започват наново да се очертават разделителни линии между изтока и запада, които в голяма степен са позабравени от към края на студената война. Русия все по-често започва да застава на позиции различни от европейската и американската. В много от случаите руските представители в

международните организации дори открито критикуват своите западни колеги. Атаките в обратната посока също не закъсняват и зачестяват, особено по теми като: човешките права, по които Русия има проблеми (споменахме проблема с членството и образуването на политически партии); свободното слово и енергийните монополи. Същевременно по други въпроси, като борбата с тероризма, Русия и САЩ намират база за сътрудничество. Така или иначе до началото на 2016 г. ролята на Русия в Г - 20 може да се определи и оцени като периферна. Москва демонстрира по-голям интерес към алтернативните глобални форуми, например: срещите на държавите членуващи в БРИГС или на ШОС. През 2013 г. Русия е председател на Г – 20, като форумът се провежда в Санкт Петербург. Освен това през 2014 г. федерацията е в очакване, че ще бъде домакин на годишната среща върха на Г - 8 и тази на БРИКС. Това очакване за подобно ръководство на възможно най-влиятелните от геополитическа и икономическа гледна точка форуми на света е добър повод през 2014 г. от страна на Русия да бъде демонстрирано както политическо, така и перспективи за желано бързо икономическо развитие. Едва ли управляващите в Москва при поемане на ръководството в началото на 2014 г. са очаквали подобно военнополитическо стечение на обстоятелствата около конфликта в Крим и произтеклото от него санкциониране към Русия.

В трети подпараграф „Срещата на Г - 20 в Санкт Петербург през 2013 г. „, се проследява домакинстваната от Русия среща на върха на Г-20 през 2013 г. Тя е осмата среща на групата на правителствените ръководители на държавите членки на алианса. Срещата се провежда между 5 и 6 септември в Санкт Петербург. По време на срещата на върха индийският министър-председател Манмохан Сингх фокусира вниманието на делегатите на форума върху продължаващата икономическа криза и призовава Г – 20 да обърне повече внимание на световната финансова политика. Срещата на върха е доминирана от въпроси относно Сирийската гражданска война и всякакви евентуални възможни международни реакции на евентуална химическа атака. Срещата се провежда малко след като САЩ се опитват да положат усилия за получаване на резолюция на Съвета за

сигурност на ООН за разрешаване на военни удари срещу Б. Асад. Но опитите на САЩ се провалят поради руската и китайската опозиция. На срещата е приета Съвместна декларация относно Сирия.

В четвърти подпараграф „В обобщен вид възможни предимства на Г – 20 в сравнение с Г – 7, които за в бъдеще ще позволят на Г-20 да заеме мястото на Г-7 като водеща международна организация“, които се заключават в следните тези:

- Тя изучава, преглежда и насърчава дискусии по политически въпроси, свързани с насърчаване на международната финансова стабилност и има за цел да разглежда въпроси, които са извън отговорността на всяка една друга организация. На форумите ѝ се взимат решения, които могат директно да бъдат обсъдени за възможна финансова подкрепа, т. е. да я ясна тяхната ликвидност с помощта на МВФ и СТО;
- Част от държавите членки в групата членуват освен в Г – 7 и в други международни организации като: БРИКС И ШОС едновременно.
- Недостатъците са същите, каквито споменахме при Г – 8. Г – 20 е с огромен периметър от действие, тя се явява планетарен проект с възможност за активни геополитически ходове, но възможността за разногласия в групата също е толкова голяма при гласуването на резолюции и решения. Ако в Г – 7 са включени прекалено еднородни държави, в Г – 20, те са крайно разнородни. Този факт често е решаващ при вземането на решения от финансово естество и възможността за неговото реципрочно процентно финансово покритие от отделните държави.

Русия става член на групата в крайно критичен икономически момент – икономическата криза от 1999 г. Благодарение на партньорството в групата и получените кредити от МВФ, СТО и европейски банки в периода от 2000 / 2003 г., тя се изправя на крака и до към 2009 г. икономическите ѝ показатели са сравнително добри. От една страна, предложението, което прави Русия и в рамките на Г – 20 и на БРИКС за „Учредяване на банка на БРИКС“, на банка за

развитие, звучи позитивно, но от друга, е крайно несъстоятелно и прибързано – една икономическа стабилност в рамките на 5/6 години, не би могла да бъде критерий за дългосрочен икономически растеж за едно общество, още повече толкова разнородно, каквото е руското, при условие, че няма гаранции за реално работеща пазарна икономика. Тези думи за съжаление се потвърждават с настъпилата постепенно криза в Русия от 2013 г., задълбочила се драстично след санкциите от 2014 г.

В пети подпараграф „Русия в ШОС” се анализира руския проект за икономико-политически триъгълник между Русия - Индия – Китай, от средата на 90-те год. на XX в., който е част от „ мулти-векторната дипломация“ на Москва, след 1995 г. или може да се говори за значителна промяна във външната политика на федерацията към по-голяма диверсификация на външните ѝ отношения. Три от петте държави в БРИКС – Русия, Индия и Китай или РИК, са членки на т. нар. ШОС (Шанхайска организация за сътрудничество).

В шести подпараграф „Русия и ЕАС” се анализира идеята за създаването на общност или съюз, който да бъде интеграционно обединение извън границите на ОНД. Също така да бъде подобен на ЕС, за да интегрира държавите от евроазиатската част на света, както и Мала Азия. Идеята за общ икономически съюз намира своята реализация в ЕАС (ЕАИС). Евразийският съюз по своята същност е геополитически проект за създаването на наднационална общност с геоикономически и геополитически интереси в Евразия – приемайки пространството на Европа и Азия като своеобразна форма на едно общо пространство, в което Русия да бъде посредник и медиатор.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След края на Студената война светът коренно се промени. Преминаването от биполярното противопоставяне към глобалното реструктуриране променя коренно конюнктурните и стратегическите конфигурации в регионален и планетарен план. Засилва се ролята на международните организации като съществен сегмент от динамичните международни отношения. Русия, независимо от трудния и сложен преход от СССР към Федерация, съумява успешно да се ситуира във всички авторитетни международни организации в края на XX и началото на XXI век.

В контекста на основните акценти на изследване в дисертационния труд се налагат няколко основни характеристики, които определят специфичното присъствие на Руската Федерация в дейността и развитието на международните организации в съвременния свят.

- Чрез активното използване на ефективния политико-историографския метод се разкриват различни аспекти на дейност, които определят специфичната роля на Русия в съвременните международни отношения. Това позволява да се елиминират идиологемите и чрез анализа на различните видове политики да се представи реалната картина на руското присъствие в международния свят
- Историческите реминисценции на политическото и икономическото развитие на Русия през последните три десетилетия определят реалните параметри на руските представители в двустранните и многостранните отношения в регионалното и глобалното пространство. Създава се достатъчно устойчив модел на политическо и дипломатическо поведение на Москва, което позволява да се представи обективна картина на съвременния свят и на мястото на Русия в него.
- Паралелният анализ на развитието на Русия и на действията ѝ в различни международни организации дава възможност да се формулират факторите и механизмите, които оказват своето влияние върху нейното участие в международните организации. Фрагментаризацията на непрекъснатото

увеличаващия се брой подобни международно правни субекти не винаги има положителен резултат. Неоспорим извод е обаче е фактът, че участието на Русия в такива авторитетни организации като БРИКС, Г-20 позволява сериозно и авторитетно влияние върху процеса на взимане на конюнктурни и стратегически решения.

От началото на 90-те год. на XX в. до първото десетилетие на XXI в., Руската федерация извършва сериозни политико-икономически и социално-културни реформи, които без съмнение оказват съществено влияние върху нейната вътрешна и външната политика;

Въпреки трудностите, през които преминава тази огромна държава, тя успешно възстановява своите позиции в глобалното пространство; Изследването доказва, че Русия е работещ партньор в международните организации: и в Г – 8, и в Г – 20, и в БРИКС, и в ШОС. Като най-голямата по територия държава в света с многонационално и поликонфесионално население, Русия е ангажирана с идеята да бъдат осигурени възможности за развитие, растеж и духовен прогрес на руското общество. Подобна функция има и създаването на ЕАС.

САМООЦЕНКА НА ПРИНОСНИТЕ МОМЕНТИ В ДИСЕРТАЦИЯТА

1. Чрез задълбочен политико-историографски анализ на постиженията на изследователите на темата за динамичното и многовекторно участие на Москва в регионалните и глобалните процеси се изгражда обективна картина на международното ситуиране на Русия в края на XX и началото на XXI век.
2. Изследването на двустранните и многостранни вазиоотношения на Русия с държавите – членки на Г-8 и БРИКС спомага за формулирането на геополитически модел, в който ясно и точно е представено мястото и ролята на Русия в многобройните предизвикателства, които характеризират сложния период от края на XX и началото на XXI век.
3. Анализът на многобройните източници и изследвания позволява да се очертае държавно-политическата рамка на присъствие и въздействие на Москва в международните отношения в края на XX и началото на XXI век. Конкретен израз на този принос е изясняването на институционалните механизми и взаимоотношения в контекста на специфичното присъствие на международните организации в глобалното и регионално пространство.

ПУБЛИКАЦИИ

Петкова 2016: Петкова, Татяна. „Русия между 2000 -2016 г.” - в сборник: „Годишник IV на катедра по философски и политически науки при Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски 2016 г.; УИ „Неофит Рилски”, Благоевград 2016 г.

Петкова 2016: Петкова, Татяна. „ЕС след Арабската зима“, - в сборник „ЕВРОПЕЙСКАТА ИДЕЯ - МЕЖДУ ЕВРОСКЕПТИЦИЗМА И НАДЕЖДАТА”, УИ „Неофит Рилски”, Благоевград 2016 г.

Петкова 2015: Петкова, Татяна. „Русия е припознала себе си като Запад – като Изток-Запад, който обединява два свята, а не ги разделя (културният компромис)“ – в сборник: „ДИАЛОГЪТ ИЗТОК-ЗАПАД: УИ „Неофит Рилски”, Благоевград 2015 г.

Петкова, 2014: Петкова, Татяна. „Александър Дугин - за Русия между "евразийството" и "многополярната глобализация". Нужно ли е да се бори Русия с "шестата колона"? / 72“ – в електронно списание „Международна политика“ - брой 1 -2, 2014 г. <
<http://www.law.swu.bg/ip/mod/data/view.php?d=8&advanced=0&paging=&page=0>>